

circa hoc Dianam *Parte 6. Tract. 8. Resolut. 4.* vbi multa & opportuna. Et quando leges ciuiles contra immunitatem non sint. Et *Parte 7. Tract. 1. Resolut. 19. & seqq.*

AD TITVLVM IV.

Circa Caput IV.

Ubi de obligatione soluendi decimas, si Religiosorum pradia conducantur, nonnullis additis.

86 **N**on debent tenent præter citatos Thomas del Benè nuper adductus *Sec. 19.* & alij, quos adducit & sequitur Diana *Parte 10. Tract. 12. Resolut. 51.* & Leander *Parte 3. Tract. 6. Disput. 6. Questio 37.* quidquid ex Recentioribus contradicat Trulench in Decalogum *Tomo 1. Lib. 3. Cap. 3. Dub. 11. num. 4.* qui, utpotè Clericus secularis, Religionum priuilegia non videtur habuisse perspecta, aut minus piè eadem expendisse. Quod de Barbofa ne dicam, qui *Lib. 3. de Iure Ecclesiastico Cap. 26. §. 3. num. 40.* idem tenet, tanti viri compellit auctoritas. Certè si iuxta nonnullas S. Rotæ Decisiones, quas affert, illius mens explicanda, nihil contra particularia priuilegia Assertio eiusdem importat, sed iuxta ius commune procedit, ita ipso probabiliter sentiente; cum tamen alij fecus sentiant, quoties non est merè personalis exceptio: quo pacto explicant *Cap. Lucet, de decimis* vt de personalibus tantum disponat: quamuis congruentior alia expositio sit iuxta tenorem concessionis, de qua ibidem; erat enim certis terminis alligata.

87 Cum ergo iuxta priuilegia iudicandum sit, & non iuxta iuris communis dispositionem: inde fit neque ex agris conductis à Religiosis generale communicationem habentibus, decimas debent. In *Cap. Dilecti de decimis*, sic Alexander Tertius: *Mandamus quatenus de pradiis, quæ à laicis conductis in Parochiis suis, de quibus consueuerant decimas percipere, plenariè soluantur eisdem, vel cum ipsis amicabilem componatis.* Sic ille. Vbi notandum, quòd si ante conductionem non erant solitæ decimæ percipi, sed à Religiosis conductoribus excoli cœperunt agri, decimæ non debentur, quia id tenor expressus Decretalis insinuat. Item si dum à suis dominis colerentur, minores erant fructus, quam sint postea Religiosorum industria, decimæ habitæ proportionem pensionis prioris soluendæ sunt: neque plus illa verba designant: *Plenariè soluantur eisdem.* Quia Pontifex tantum vult enorme grauamen Monachorum S. Crucis remouere, qui apud eundem conuesti, eò quòd ex conductione Monachorum de Norbolo, qui priuilegium non decimandi habebant, sicut Monachi S. Crucis recipiendi illas, enormiter grauarentur. *Quoniam ydem Fratres ex hoc grauantur enormiter.* Quæ sunt illius verba. Atqui soluendo decimas, quas Paræciani soluerent, nullum illi grauamen patiuntur enorme, ad quos decimæ spectant: ergo ad solutionem prædictam solum tenentur. Et hoc quidem iuxta ius commune. Neque contra hoc facit communis Do-

ctorum sententia de obligatione decimandi ex fructibus per industriam auctis, vt videri potest apud Leandrum supra, *Disput. 7. Quest. 19. & 20.* nam de Religiosis alia est ratio, quia alia Pontificia dispositio.

88 Quia verò priuilegium extat non soluendi ex agris conductis à Religione D. Hieronymi, & per communicationem Religionibus aliis concessum, vt videri potest apud Auctores, quos adducit Diana *suprà Resolut. 50.* & alios apud Leandrum *Parte 3. Tract. 6. Disput. 6. Quest. 49.* eo stante aliter iudicandum, vt Auctores tenent apud eundem, qui cum illis & aliis censet, etiam non stante peculiari priuilegio, quod conductores exprimat, ab obligatione eximi, si priuilegium tale sit, vt exemptionem concedat ex prædiis, quæ Religiosi habent: nam quod conducitur, habetur. Id quod prius docuerat P. Azor *Tomo 1. Lib. 7. Cap. 26. Vers. Octauo queritur.* Apud Dianam mei vsus errat citatio, dum habet *Lib. 7. Quest. 6. §. 3.*

89 Habet autem Societas priuilegium huiusmodi, & cum expressionibus clausulis à Paulo Tertio concessum, confirmatum à Pio Quarto, & specialissimè à Gregorio Decimotertio roboratum cum derogatione Capituli Nuper, de decimis: iuxta quod eidem indultum, *vt de Domibus, & Collegiis, eorumque prædiis, hortis, & aliis locis eisdem sociis iuxta eorum viuendi institutum habere concessis &c. & aliis bonis quibuscumque per dictam Societatem, & illius Collegia possessis & obtentis, aliquam decimam etiam Papalem soluere &c. minime tenerentur.* Præterea. Eorum personas, fructus, redditus, & proventus, etiam bonorum Ecclesiasticorum, secularium, & Regularium quorumcumque illis pro tempore vitorum, aliasque res & bona quocumque, à quibus decimis etiam Papalibus, perpetuo liberauerit, & exemptis, scilicet Pius Quartus quibus nihil videtur dici clarius potuisse. Verba enim illa, *de locis iuxta eorum viuendi institutum habere concessis*, ad conductores possunt dubio procul extendi, cum haberi iuxta institutum queant. Possidentur etiam & obtinentur ad tempus, vnde & congruit illud, *Possessis, & obtentis.* Additur præterea *personas, fructus, proventus, & res ac bona hancumque*, esse omnino exempta. Quid ergo adhuc desideramus testes? Erunt qui obuiantur, & per sententiam inferiorum iudicum Religiosi ad soluendum adigentur. Quo euentu qualis esse sententiæ adeò verosimilis fructus possit, norunt qui in materiis istis vel mediocriter versati sunt. Quid inquam forum valeat interius, in quo iudex Deus, dum per illius Vicarium nihil contrarium imperatur.

90 Circa id quod de communicatione priuilegij Hieronymiani diximus, obiectio potest non leuis opponi ex Decisione Rotæ *Anno 1646.* apud Dianam *Parte 8.* firmantis Moniales non gaudere communicatione in odiosis, vt est exemptio in solutione decimarum, pro quo multos adducit. Vbi & quòd sine expressa derogatione *Cap. Nuper* procedit illa. Et de communicatione absolute inter Religiones loquendo, idem statuunt alia Rotæ Decisiones, quibuscum sentit Diana *Parte 10. Tract. 12. Resolut. 49.* alios pro eo referens, sicut etiam contra sentientes, Pro quo & in Additionibus adducit Bulla Pij

V. in

Circa Caput XIII.

S. I.

Vbi an inbonoratio Regij Auditoris sit crimen lese Maiestatis.

92 **Q**uòd non sit propriè tale probat Narbona in *Lib. 4. Recopilationis. Tit. 1. lege 20. Glossa 7. num. 100.* de quo & Noè in *Additionibus ad Titulum 20. num. 147.* & quòd neque illa iniuria, quæ in secundo gradu læsæ Maiestatis est, eam habeat qualitatem, quando non infertur ratione officij, cum multis firmat Diana *Parte 6. Tract. 8. Resolut. 3.* de quo & Nos citato loco, & etiam *num. 140.*

Circa Caput XIV. num. 118.

Ubi de Academicis accipientibus præmium assistentiæ, cum vix assistant.

93 **Q**uæ ibi dicta comprobatur P. Mendus de *iure Academico Lib. 2. Quest. 25.* post hæc scripta visus: qui tamen non audeat damnare consuetudinem, cum tamen dicenda sit potiùs corruptela, non sine instantium offensione, aut vero etiam irrisione contingens.

Circa Caput XVII.

De temperandis pœnis erga Benemeritos, de quo *num. 154.*

94 **D**octrinam ibi propositam, ad crimina etiam, quæ ad Tribunal S. Inquisitionis spectant, extendendam, cum Baiardo & Farinacio tradit Magister Soula in *Aphorismis pro eodem Lib. 3. Cap. 36. num. 12.* quæ in Conquisitorum Indicorum posteris conuenienter poterit praticari.

Circa Caput XVIII. Pro dictis num. 171. & 172.

De iuramento cum æquiocatione: de quo *Titulo 6. Cap. 1.*

95 **A**git de illo P. Bardi in *Selectis Libro 1. Quest. 10.* in cuius fine *n. 11.* circa praxim est notanda doctrina, quam ex aliis proponit: id scilicet quod mente additur, debere cum externâ propositione congruum sensum habere; si enim incongruus sit, nihil præstat. Item, dum non occurrit speciale aliquid ad verificationem, posse in eo sensu proferri, qui vniuersaliter apprehenditur, & est possibilis: licet propter capacitatis defectum non sit obuius. Neque erit inconueniens admonere tales, vt iurent in eo sensu in quo admonens intèdit. Quibus addi potest, non solum pro rudibus hanc doctrinam succurrere, sed etiam pro aliis, quando

K k 2 subitò

V. in quâ & de aliis priuilegiis circa temporalia concessis idem decernitur, vt scilicet communicatio pro illis non fit, sed tantum pro spiritualibus. Ad quæ dici potest Decisiones Rotæ non tollere probabilitatem sententiæ contrariæ, vnde illæ quoad hoc non sunt communiter receptæ. Pro quo & faciunt quæ generalius loquentes habent Auctores, quorum varia pronuntiata congerit Angelus Bossius *Parte 1. Titulo 1. num. 581. & seqq.* & de non receptione testatur Diana. Quòd verò Bulla citata non obstat, ex eo suadet, quia Auctores post illam scribentes pro communicatione etiam in temporalibus militant, vt Ioannes à Cruce, Raphael à Turre, Ioannes Baptista Lezana, & Hieronymus Garcia apud eundem Dianam *Resolut. 49. citata.* quibus addendus Leander *citata Disput. 6. Quest. 34. & 46.* & fundamentum esse potest, vel quia non recepta, vel quia post eam Pontifices alij Religionum multarum priuilegia amplissimè confirmarunt, non adhiberâ prædictâ limitationem, vnde communicatio aliarum etiam ampliata. Quidquid autem de hoc sit, pro Societate nulla est difficultas circa priuilegium dictum, cum non per solam communicationem eidem comperat, sed per specialem & expressam concessionem.

Circa Caput VII.

Ubi an iudices laici in Episcoporum spoliis se intromittere possint.

91 **N**egat id P. Fagundez *Lib. 6. de Contrahib. Cap. 4. numer. 14. & seqq.* cuius resolutionem, neque breuem illam, ad verbum habet Diana *Parte 8. Tract. 5. Resolut. vltima.* nihil circa resolutionem de suo adiciens nisi approbationem, eò quòd consonet dictis ab ipso alibi, pro quo locum non citat specialem: sed habetur *Parte 4. Tract. 1. Resolut. 110.* vbi pro eo adducit Martham, Franciscum Marcum, & Augustinum Barbosam, sicut pro opposito Gutierrez, Cabedum, & Ceballos; quorum fundamentum solidum quidem esset, si Prælatorum Ecclesiæ circa hoc diligentia non extaret, neque posset Capitulo plene in hac parte confidit. Sic enim credibile est non futurum id Sedi Apostolicæ prorsus ingratum. Et quidem in multis ea fiducia non suppetit, vnde Titulus integer extat *Vt Sede vacante nihil immouetur.* Beneficia, quæ de iure patronatus non sunt, conferri prohibentur: dimissiorum collatio intra annum, vltra quem non est visa vacatio proroganda, quod est proprium Indiarum Reuocatio licentiarum pro audiendis Confessionibus Regularibus concessarum, seu approbationibus. Quomodo etiam Sedes Apostolica non plene confidat, ostendunt ea, quæ habet Diana *Parte 8. Tract. 4. Resolut. 66.* circa dispensationes directas Vicariis generalibus, vt alia missa faciam. Est autem maxime viscosa spoliolum substantia.

subitò quis interrogatur, & debet protinus respondere: tunc enim vniuersalis illa apprehensio sensus possibilis satis erit, & in consulo dicere: *Volo iurare eo modo, quo possum.*

96 Concludit illa num. 12. prædictam doctrinam sustineri posse, licet iuramentum exigens dicat velle se vt alter iuret omni remotâ æquiuocatione; tunc enim, si illicite petit, poterit iuraturus dicere se in iuramento nullam adhibiturum æquiuocationem, immò & id iurare; intelligendo additum aliquid interius. E. g. nolle æquiuocare modo indebito, vel quid simile: ita vt cum tali addito assertio exterior vera reddatur. Quod quidem satis verosimile est: & vt procedere sine scrupulo possit, addendum id, quod nuper appositum, scilicet necessarium non esse vt in particulari aliquid interius concipiatur, sed statuat quis se iurare velle negando æquiuocationem eo modo, quo illam negare potest: & potest quidem intelligendo de conceptibus mentis, quibus verba respondent, in quibus esse æquiuocatio nequit; iuxta communem Dialecticorum doctrinam, ex Philosophorum Principe desumptam. Et quia hoc subtilius est, nec omnium captui accommodatum, id quod nuper diximus de æquiuocatione modo illicito facilius vsurpandum. Si hoc etiam addamus, instrui minus capaces posse, vt æquiuocationem sub iuramento negent, referendo se ad peculiare modos, quos Confessarius scit, & esse licitos ipsi sciunt, quibus Deus vt credamus iubet, vel vt iuuent sub consensu illâ ratione, & semper sine animo mentiendi. Videatur etiam P. Hermannus Busembaum in *Medulla Theologiæ moralis, Lib. 3. Tractat. 2. Cap. 2. Dub. 4.* vbi generalem regulam ex aliis tradit, posse scilicet iurari cum æquiuocatione quoties iusta causa est, & ipsa æquiuocatio licet: quia vbi est ius occultandi veritatem, & sine mendacio occultatur, nulla irreuerentia fit iuramento. Itaque quoties licita est æquiuocatio, est etiam licitum iuramentum: est autem illa licita, quoties ratio pro ipsa vtilitatis interuenit, & generaliter non leuis conuenientia.

AD TITVLVM V.

Circa Caput III. num. 14.

Vbi de Officialium Regionum negotiatione cum Regiâ pecuniâ.

97 **Q**uæ ibi à Nobis dicta, firmat P. Gibalinus Tomo 1. de *Vsuris, Lib. 2. Cap. 6. Artic. 6. Confessario 1.* Vt raro fit licita, sed non contra iustitiam, & cum fructu industriz. Videatur, est enim vir doctus, & non vulgariter eruditus.

Circa Caput XII. & num. 90.

Vbi de incertorum restitutione.

98 **S**tante obligatione restituendi pauperibus, de quâ & num. 91. fieri eidem satis, si quis antea illius immemor elemosynas fecisset, ex Bartholomæo à Sancto Fausto, Candido, & Morono, habet Lezana Tomo 5. in *Mari-magno Minimorum, num. 67.* exemplo eius, qui donauit creditori. Non esse autem obligationem restitutionis habet ille cum multis, quos adducit in *Mari-magno Minorum, n. 74.* Quod & absolute tenet P. Tamburinus in *Decalogum, Lib. 8. Tractat. 4. Cap. 1. §. 3. num. 33.* Videndus etiam Pasqualigus *Decisione 455.* Vbi cum Lezana circa modum restitutionis conuenit ex P. Thoma Sancio.

Circa Caput XX. & num. 152.

Vbi de Dominis Inquisitoribus.

99 **O**portere vt Sanctum Tribunal pecuniis abundet pro necessariis vitiis, & quod non sit attendendum ad præsentem tantummodò statum, in quo indigentia non est, sed ad futuros euentus, & sic posse pecuniarias pœnas imponi, ex Auctoribus bonæ notæ ostendit Diana *Parte 10. Tractat. 8. Resolut. 8.*

Circa Caput XXVIII.

De duratione Bullæ Cruciatæ, attentâ publicatione, de quâ num. 203.

100 **C**ommunis quæstio est quomodo fit computandus annus durationis Bullæ, cum contingere possit, vt aliquando post elapsum illum, & dies præterea aliquos, atque etiam ante expletum publicetur. An scilicet solaris annus esse debeat, qui & naturalis; an Ecclesiastici adinstar, qui à Paschate in Pascha computari solet, & sic obligatio annuæ Confessionis à Doctoribus multis exponi: ita vt à publicatione in publicatione attendi debeat, siue breuior solari sit, siue longius protrahatur. In quo est diuersitas sententiarum: quidam enim Ecclesiasticum annum esse defendunt, vt P. Henriquez *Lib. 7. Cap. 20. num. 2.* qui in *Glossa Lit. O.* affirmat plures Salmanticenses Doctores Theologos & Iurisperitos ita censuisse, nonnullos referens: P. Escobar de Mendoza Tomo 1. *Moralis Theologiæ, Lib. 7. Sect. 2. Problem. 3.* P. Bardi in *Bullam Parte 1. Tractat. 2. Cap. 6. Sect. 2. §. 1.* Ludouicus à Cruce, Trullench, Antonius Gomez, Villalobos, Ioannes Sancius apud P. Mendum *Disput. 2. num. 5.* Licet horum aliqui id tantum admittant quando computatio dicta fauorabilis est, quia scilicet supra annum solarem dies aliquot excurrunt, non verò cum pauciores sunt. Satis etiam probabilem sententiam istam cenfer

enfer Diana absolute loquendo *part. 1. tit. 11. resol. 91.* in eamque D. Solorz. videtur inclinare *Tom. 2. lib. 3. cap. 25. n. 24.* Oppositam autem cum Emmanuele Roderico, Ludouico Lopez, Vega, Basilio Legionensi, tenet P. Mendus *suprà,* & pro eadem Ioannes Sancius in selectis *Disp. 55. n. 3.* ait posse citari Palacium, & P. Thomam Sancium, Lezana Tomo 3. *verb. Bulla Cruciatæ, n. 5. & alij.*

101 Et sententia quidem ista firmiori videtur fundamento consistere: annus enim absolute dictus solaris designat, vt & aduersantes fatentur, qui solum ad consuetudinè recurrunt Commissariorum scientiâ & assensu comprobata. Sed certè dum summi Pontifices annum absolute exigentis consensus non habetur, quidquid aliud præterea adsit, ad necessariam non videtur sufficiens firmitatem. Quis autem de consensu Pontificis certum possit testimonium reddere longius ab his regionibus, in quibus Bullæ est vsus, consistens? Immo nec Commissariorum, quibus circa ampliationem aut breuiationem anni, nihil scimus speciale à Pontificibus attributum. Præterquam quod consensus talis non est exploratus, cum cum multi negent, sententiam scilicet de solari anno defendentes, qui minime audent se Commissariorum opponere voluntati. Vel si oppositionem non verentur, dum iuxta veritatem se opinari iudicant, non est vt dixi, solidum, quod ex consensu tali adducitur, firmiter. Sciunt illi viros doctos eam tenere sententiam, quæ cum fini concessionis Cruciatæ non videatur esse contraria, rem ita pergere sinunt, vt & alia Pontifices, in quibus opinionum extant varietates.

102 Hoc ergo supposito, & vtriusque sententiæ probabilitate concessâ, circa Indias specialis videtur esse difficultas, in quibus biennium à publicatione in publicationem indultum; cum tamen contingat aliquando ante expletum biennium publicari. An scilicet etiam stante publicatione tali, duret quæ post publicationem antecedentem sumpta est, vsque ad biennij expletionem. Quod quidem cum per annum Bulla conceditur, affirmant Fr. Emmanuel, Vega, Lezana, & Ioannes Sancius, & vt valde probabile amplectitur Diana *suprà Resol. 93.* quamuis annus non sit solaris accipiendus: iuxta hanc enim computandi rationem tantum (vt videtur) habere locum quæstio potest: solarem namque debere esse statuente, consequenter id dicere tenentur, quia in eo est constituta quæstio: licet reuera quæstio etiam esse possit, an stante sententiâ de anno solari, id ita debeat intelligi, vt ultra illum non valeat Bulla; & nihilominus si publicatio ante illum expletum fiat, eo ipso expiret: quia videri alicui potest semper à publicatione annum inchoandum, iuxta tenorem Bullæ verbis illis: *Qui intra annum à die publicationis presentium in singulis locis prædictis faciendâ inchoandum.* Quod si ex accidenti aliquo ante expletum facta est, vt quia antecedens publicatio seriùs facta, & oporteat ad destinatum pro annis præcedentibus diem reuocari; id non suffragari, quemadmodum non suffragatur sumentibus Bullam post dies aliquot à publicatione, qui absens à loco publicationis fuit, cum id per accidens se habeat. Quod quidem dici etiam non improbabiler potest, licet pro eo *Thesauri Indici Tom. 1.*

desiderentur Auctores. Iuxta priorem autem sententiam loquendo, &c. vt verosimiliori sententiâ, circa biennium difficultas restat; quia pro eo videtur ratio esse diuersa. Ex anno enim nihil detrahi potest, quia sic à Pontifice concessum; fecus autem ex biennio; quia Bulla pro anno concessa est etiam respectu Indiarum, ad quas facta extensio, vt ad partes accessorias Coronæ, de quo Dom. Solorzanus *suprà num. 15. & 16.* quem adducit D. Escalona in *Gazophylacio pag. 240. Lit. B. in margine.* Additio ergo videtur Regi voluntaria, & ita de illâ id detrahi poterit, quod eidem visum fuerit: & eo detracto, obligatio eadem consistere ad breuius spatium coactata.

103 Nihilominus satis apparet verosimile oppositum, & similiter esse sicut de annuali publicatione philosophandum. Et ratio est quia modus dictus publicationis auctoritate Gregorij XIII. stabilitus est, vt ex Breui constat *die 5. Septembris, Anni 1578.* de quo Dom. Solorzanus *num. 31.* & Dom. Escalona *Lit. D.* Vnde similis omnino habenda ratio; quia contra Pontificiam dispositionem iri nequit, neque in substantia, neque in modo. Nec dici potest fuisse priuilegium, & regulam generalem extare quod priuilegijs vimur, cum volumus. Re siquidem vera ad Pontificiam voluntatem dispositio est præfata referenda. Si enim Reges nostri id facere possent, non esset cur ad Sedem Apostolicam recursus haberetur: & res ipsa dilucide ostenditur. Nam cum Bulla ita concessa sit, vt singulis annis debeat fieri publicatio, sicut ex eius tenore constat; manifestum relinquitur non potuisse ab eo, cui est talis gratia facta, & à quavis alia inferiore facultate decerni, vt vna Bulla per biennium deseruiret. Licet ergo priuilegijs vtamur cum volumus; in modo tamen vtendi forma est in eisdem præscripta seruanda. Liceat ergo Regibus nostris, vt hoc demus, Bullæ concessionem non vt si tamen vtendum illâ, modus est in concessionem dispositus pœnitus obseruandus.

104 Quibus addendum de Regis voluntate non esse aliter præsumendum, cui voluntas est Commissarij conformis: nam ex praxi iuxta sententiam dictam nihil minus habet: qui enim Bullâ fuerit vsus vsque ad expletum biennium, non ideo aliam sumere desinet post prædictum terminum, quæ quidem vsque ad sequentem publicationem vim tantum habebit, cum annus à publicatione debeat inchoari, iuxta Pontificis declarationem, de quâ *num. 116.* Vnde Bulla post illam sumenda certis debet terminis circumscripti, aliâ nihil erit certum in decursu sequentium publicationum, cum nunquam in illis biennium compleatur. Quamquam & erunt forte qui sentiant inchoandum biennium ab expleto alio, & finiendum post publicationem, sicut de priore est dictum, ob similem rationem; & tunc etiam Regem nihil minus habiturum, quia ob ampliationem illam non desinent Bullam fideles sumere; & dummodo intra tempus publicationis colligatur pecunia, nihil refert quod aliquantum collectio postponatur, cum eadem tandem sit futura & solent illi circa hoc liberaliores esse, vt nullum ex hac parte incommodum debeat Regia pietas suspicari.